

دوكتور صديق، بيز، جيغيرلار و آخينلار/ سيد حيدر بيات

بو گونلر نچھه كؤنولداشلا بيرگه قوتادغو بيلغيين اورژينال متنى نى اوخوماغا باشلاميشيق. ديلچى اوستادلارين بيريسيندن بو ايشى باشلاماميشدان اؤنرى ايستهديكده، اوستاد بو متنين چوخ آغير بير متن اولدوغونو خاطيرلادى. دوغرو دور قوتادغو بيلغ چوخ آغير بير متن دير. اما بو ايش بيزه چوخ دا چتين دئييل.

بونون ندهنى دقيقا دوكتور صديق ايله ايلگى لى دير. اوچ دؤرد ايل بوندان اؤنجه دوكتور صديق زنگ اچيب دئدى: "آقاي بيات ديوان لغات التركون ترجمهسى بيتدى گل اونو آيار بير دؤنه عربجه اورژينال متن ايله تطبيق انديب توتوشدور." بو آغير ايش دن بويون قاچيرماغى باشارا بيلمهديم و اوستادين بويوروغونا تسليم اولدوم. ديوانى اوخودوقجا آرتيق حئيرتلنديم، و هر لحظه، هر آن اوندا حئيرتلنديريجي بير شئى اوخويوردوم، دئمهللى اوچ دؤرد آى من تام حئيرتده ياشاديم. ايلك گونلر صبحدن آخشاما ائوده اوتوروب تك باشيما ايشلهميرديم و هر دن ذوقى بهى يارديميما گليردى، بير دؤنه دوكتور زنگ اچيب دئدى: "آقاي بيات اعتكاف مادهسينده بيتيشنده اؤز آدينى دا ياز." باش تاپماديم، دئدى: "ياز سنده بو ايشى بيتيرمك اوچون اعتكاف اندييسن."

آنچاق سونرالار ايشى تورك ادبيات اوتاغيينا ايارديم و اورادا شاعير دوستوموز احمد عبدى جنابلارى منه يارديمجى اولدو. چون هم عربجه اورژينال متنه باخماليديق هم ده فارسجا ترجمهيه. اونا گؤره ده بير نفر آرتيق يورولوردو. نه ايسه او اوچ دؤرد آى بيتدى اما من توكنمز بير خزينهيه ال تاپيب و توركون ان بؤيوك و محتشم كيتابىنى اورژينال متنده اوخويوب و تك تك سؤز جوكلرينه دقت انتمهيه مجبور اولموشدوم، ايندى ده هر بير سؤز باشى ديواندان بير شئى يادىما گلر و يازيلاريمدا ديوانا مراجعه انتمهين كاشغارلى نين خزينهسيندن قوللانا بيلرم و بو نعمتى البت كى دوكتور صديقه مديونام و بونا آرخالاناراق قوتادغو بيلغيين بير دؤنه اوخوماسينى كؤنولداشلارا اؤنرى وئرديم يوخسا دوغروسو قوم هارا قوتادغو بيلغى هارا؟

دیوانی بیر دؤنه عرب متنی ایله توتوشدوروب بیر سیرا چاتیشمامازلیقلاری قالدیراندان سونرا دوکتوره گؤنردیم. دوکتور زنگ آچدی: "آقای بیات سن بو ایشین اوستونده مندن ده چوخ زحمت چکدین."

آنجا دیوان بیزیم سون امکداشلیغیمیزدا اولمادی، سونرالار فضولی دیوانیندا بیر بالاجا امکداشلیغیمیز اولدو و ها بنله تهراندا فردوسی نین یوسف و زلیخا کیتابی نا عایید تۇرنده و ... اما دوکتور صدیق ایله منیم ایلکین تانیشلیغیم قارا مجموعه ایله باشلاندى و بونو «میثاق قزنتهسی و بیزیم آدلار» یازیسیندا خاطر لامیشام.

او زمان قارامجموعه نین اؤنمیندن بیر شئی بیله بیلیمه بیزیم اما بو گونلر بو مجموعه نین اؤنمیندی بیر آز دوشونه بیلیمیشم. نه یازیق کی دوکتور صدیق بنله علمی ایشلرده آرتیق یالقیز دیر و بیزیم گنج نسلیمیز اونون علایقی و ایزینه ماراقلانماییرلار، گنج نسل دوکتورون قارامجموعه تئوری سینین آردینی دوتسایدیلار ایندی بو ساحه ده اینانیماز بیر نائلیت لره اوغرامیشدیق. نه ایسه

و باشقا کدرلی مسئله بو کی دوکتورون چوخلو ایشلرینی گره بییجه یئرینه یئترین اولماییر. اورنک اولاراق دوکتور صدیقین ایشله دی بی فضولی دیوانی ان کامل بیر دیوان دیر اما نه ایسه بو دیواندا دهشتلی املا غلطلری گوزه چارپیر، حالبوکی ان آزی من اوزوم بیر آی اونون املا یانلیشقلارینی ساغلاماغا وخت آیریمیشدیم و باشقا بیر دوستوم ایله عربجه شعرلری اعراب قویوب ترجمه انتمیه اوچ گون سورکلی گونده اون اون ایکی ساعات بیر گه ایشله میشدیک، اما کیتاب چیخاندان سونرا : ایکی الیمیز اولدو بیر باشیمیز، یانلیشلیقلارین چوخو داش کیمی یئرلرینده آغیر ایدیلار. من بورادا دوکتور صدیقی مقصر تانیمادیم، چون کی کیتابین فنی ایشلرینی مولف یا مصحح یوخ بلکه ناشر یئر به یئر انتمه لی دیر و بیر علمی یا سیاسی یا ... حرکت کامل بیر مجموعه یه گره می واردیر، امین اولون کی دهخدا یا دوکتور معینین ده اثرلرینی آذربایجان ناشرلینه تاپشیرسان سونجو فضولی دیوانی ایله فرقلی اولمایا جاقدیر.

نه ایسه دوکتور صدیقین و اونون ایشلریندن سوز گنبدیردی. دوکتور صدیق گلن ایل مهر آییندا ژورنالیست لی بی نین قیرخ ایل لی بی نی سووا جاقدیر، بیل یوردوندان بوتون امتیاز لاری باطل اولاراق امکلی اولوبدور، یوزلرجه بلکه مینلرجه حرکتین ایکنجی و اوچونجو نسلی اونون کیلاساریندا تورکجه یازیب اوخوماق اؤیره نیبلر و ان اؤنملی اولان آذربایجان ادبیاتیندا نچه اؤنملی شاعیرین و کیتابین و آخنین، تانیتدیرماق افتخاری اونا عاییددیر. بورادا کیتابلاردان و شخصیت لردن واز کئچرک آخینلاری قاپارتمالی بیق. منجه قارامجموعه بیر کیتاب یوخ بلکه بیر آخین دیر و گنج نسل بو آخینی آیدینلاتماغا چالیشمالی دیر. بایرک قوشچو اوغلو بیر شخصیت اولاراق آنجا یئنه بیر آخین دیر. اصلا دوکتور صدیقین ایشلرینی ایزله مه یه بیر توپلوم یاراتمالی بیق. بو توپلوم صدیقین قیرخ قیرخ بنش ایل آراشدیردیقلاری قونولاری (اثر یوخ بلکه قونو) لیست اندیب سونرا بو قونولاری سیرالاییب و اؤنملی اولانلاری نی سنجیب اونلاری بیر دها قاپار دیب و یئنی نسلی او ایشلری داوام انتمه یه چاغیرمالی دیر. بو ایشین سونجو بام باشقا اولار. بلکه بیر جومله ده بیر شاعیرانه آن کیمی دوکتورون بنیننده بیر شیمشک شاخیب و ائله او سطیرده دوشوب قالان قونولار، ان جیغیر آچان قونولار اولسونلار. بلکه بنله شئی لر اول کی کثیر التالیف دوکتور صدیق اونلاری یازیب سونرا اؤنمینی اونوتموش اولار، اما او قونو بیزه دها دا اؤنملی و اهمیتلی اولار. و بلکه

من اوزوم شخصی ماراغیم اولاراق قارامجموعه آخینیندا آراشدیرماغا باشلامیشام و قسمت اولسا دوکتورون آغیر لاما توره نینده و قارامجموعه نین دوواق آجدی سیندا یا باشقا بیر دوست دنمیشکن ایلک گؤستری سینده، قارامجموعه یه عایید آنجا ایندی یه کیمی چاپ اولمامیش «یئنددی اولیالر

اينامى» آدلى اليازما نوسخه دن سؤز آچاچايم. بو اليازما نوسخه نين كپى سيني آستان قدس رضوى
كىتابخاناسيندان اله گتير ميشم . بو نوسخه اصفهان دار السلطنه كىتابخاناسى نين نفيس نوسخه لر يندن
بيريسى ايميش كى نادر شاه افشار اونو آستان قدس كىتابخاناسينا هديه انديبدير.

www.hbayat.com